

Male med linoljemaling ute – hva bør jeg vite ?

Hvis du vurderer å male med linoljemaling og trenger råd, kontakt en produsent av linoljemaling eller en forhandler av linoljemaling, ikke spør i en vanlig fargehandel eller byggvareforretning som ikke fører slike produkter. De vil finne tusen unnskyldninger for hvorfor du skal la være å male med linoljemaling, og heller benytte moderne produkter. Overlat samtalen om linoljemaling til de som er eksperter på det, akkurat som du bør overlate til eksperter på moderne maling å uttale seg om den.

Linoljemaling kan males på alle overflater, så lenge overflaten er ren og tørr. Det må ikke være over 15% fuktighet i treverket før du maler. Er du i tvil, benytt fuktighetsmåler.

Først fjernes løs maling ved hjelp av en god malingskrappe. All maling behøver ikke fjernes, et gammelt hus skal ikke se ut som nytt, en veteranvegg er vakker, og fargespor bevares for fremtiden.

Har du problemer med gammel linoljeblering på enkelte vegger (som oftest syd og vestvegg), kan det være nyttig å fjerne malingen her. Benytt i så fall en varmelampe som f.eks spotheater eller speedheater, som fjerner maling med infrarødt lys. Varmluftspistol kan eventuelt også benyttes hvis du er litt forsiktig. Husk i så fall å lage en fargetrapp først, slik at du har dokumentasjon på tidligere farger. Linoljeblerer på en vegg er kommet fordi det er malt en diffusjonstett maling, ofte plastmaling, på toppen av en linoljemaling som er diffusjonsåpen. Veggene får da ikke puste, og det har blitt dannet blærer. Linoljeblering forekommer ikke hvis du maler med linoljemaling på ubehandlet vegg, eller på toppen av gamle malingslag.

Alle hus som er bygget før 1950 har linoljemaling i bunnen, før denne tid fantes det nesten ikke andre alternative malinger til utvendig bruk. Komposisjonsmaling, tranmaling og tjære var også i bruk, men moderne malinger som alkydoljemaling, moderne beis og plastmaling fikk de fleste ikke tak i før etter 1950, selv om alkydoljemaling ble utviklet i Tyskland under annen verdenskrig.

Jeg er av den oppfatning av at alle hus før 1950 som tidligere er malt med linoljemaling bør males med linoljemaling igjen.

Før maling må huset vaskes grundig for hånd med skurekost av naturbust (plastbust sliter for mye på treverket). Ikke kjøp dyre sopp og algedrepere som du ikke vet hva inneholder. Vask med salmiakkvann eller klorvann. Jeg anbefaler salmiakk, da det er litt bedre for miljøet, og har samme effekt som klor, den dreper svartsopp. Bruk sterk blanding, 2dl salmiakk til 10 liter vann. Benytt hansker. Veggene skyldes med rent vann, men ikke benytt høytrykkspyler. Høytrykkspyler sliter for

mye på treverket, og veggen blir fort for våt slik at du må bruke flere måneder før den er tørr nok til å male. Når du skal male med linoljemaling, er det ingen problemer om det er spor at salmiakk på veggen, malingen sitter likevel.

Planlegg malingen, slik at du har en godværsperiode foran deg når du skal male. Da får du rask tørk, og best resultat. Lyse farger tørker på ca. 24 timer, mørke farger kan bruke inntil 3 døgn på å tørke i ideell temperatur. (ca. 20 grader) Er det kaldere, tar det litt lenger tid. (dette gjelder linoljemaling fra Allbäck og Ottosson, andre produsenter kan variere litt, spør produsent/forhandler)

Når du er kommet til valg av linoljemalingsprodusent, er det viktig at du velger en tradisjonell linoljemaling. Det finnes flere produsenter på markedet i Skandinavia, noen veldig små og noen større produsenter som lager god tradisjonell linoljemaling, men også produsenter som lager blandingsprodukter som kan se ut som en linoljemaling, men i virkeligheten ikke er det. Ikke la deg lure av at noen skriver på etiketten at deres produkt er godkjent av norsk eller svensk Riksantikvar, dette er kun et salgstriks og har ikke rot i virkeligheten.

Når du skal velge en god linoljemaling, skal den inneholde følgende ingredienser :

- Kokt, kaldpresset linolje. Hvis det på etiketten ikke står kaldpresset linolje, har den ingenting på veggen din å gjøre. Dette er et kvalitetsstempel, og er linoljen kaldpresset, står det skrevet. (varmpresset linolje gir mye unødvendig svartsoppvekst)
- Naturlig pigment. Linoljemaling brytes for hånd ved hjelp av naturlige pigmenter som stort sett er veldig fargeekte. Dersom du tilbyr en linoljemaling brukket etter NCS kode på en blandemaskin, brukes ikke naturlige pigmenter, og du har med et blandingsprodukt å gjøre, ikke en ren linoljemaling.
- Linoljemaling er ofte tilsatt et tørkemiddel i veldig liten dose som f.eks koboltsikativ eller mangansikativ. Malingen kan også være tilsatt kritt i tillegg til pigment, og dette er helt greit.
- For å hindre svartsoppvekst tilsettes maling til utendørs bruk ofte sinkhvitt pigment. Ottosson tilsetter sinkhvitt direkte i sine malinger etter behov, slik at malingen er ferdig til bruk. Allbäck leverer dette som et tokomponent system hvor kunden blander sink i malingen selv. 2dl sink til 1 liter maling eller 1 liter sink til 3 liter maling. En sinkprosent på 10-25% avhengig av farge anbefales. Her kan det være forskjeller fra produsent til produsent, så be om anbefaling fra din valgte produsent.
- En ekte linoljemaling skal ikke inneholde løsningsmidler, da bør du bli mistenksom. Det er imidlertid mulig å tynne enkelte linoljemalinger med terpentin under maleprosessen. Her må du høre nøye på produsent/forhandler.

Når du skal male med linoljemaling anbefaler jeg at det benyttes pensler av ekte svinebust. De er spenstige nok til å stryke tynne strøk som er viktig for linoljemaling. Største størrelse pensel du bør benytte er 65mm oval, eller max 100mm flat pensel. Runde pensler er også gode til linoljemaling, men ikke benytt for store pensler, det går ikke fortere, du får bare for tykke strøk, med rynking i malingsfilmen som resultat.

Det er mulig å male med Ottosson linoljemaling på to måter : enten maler du fra mager til fett, dvs du tynner strøk 1 med 15% terpentin, maler strøk 2 med uspedd maling og strøk 3 med uspedd maling, evt tynnet med litt ekstra kokt linolje fra Ottosson i siste strøk.

Hvis du ikke liker løsemidler, kan du tynne hele malingsboksen før du begynner med 10% ekstra kokt linolje fra Ottosson, og male med samme maling i alle strøk. (du maler da med like fet maling i alle strøk)

Allbäck's linoljemaling er ferdig til bruk på boks, og skal ikke tynnes ekstra hverken med linolje eller terpentint, men males med samme maling i alle strøk. Til utendørs bruk tilsetter man imidlertid zinkhvit maling i blandingsforholdet som er nevnt over for å hindre svartsoppvekst.

Alle produsenter har litt ulike anbefalinger, det betyr ikke at noe er feil, hver enkelt maler hadde også sine egne triks i gamle dager som de holdt hemmelig. Det er flere måter som kan være riktig fremgangsmåte for maling, men en god linoljemaling skal inneholde ingrediensene i punkt 1-5 over, ellers er det ingen ekte linoljemaling.

Dekningsgraden på en ekte linoljemaling er høy. Strøk 1 på ubehandlet vegg dekker 15m² pr. liter, strøk 2 og 3 på vegg malt fra før dekker 20m² pr. liter. Prisen på 1 liter linoljemaling er høyere enn prisen på 1 liter moderne maling, men linoljemaling dekker ca 2-3 ganger så mye pr. liter maling, så sluttsommen går egentlig i linoljemalingens favør.

Glansgraden på Allbäck's linoljemaling er 50 når huset er nymalt, og går ned til glansgrad 35 etter ca. 1 måned. Glansgraden til Ottosson's linoljemaling er 25-30 nymalt, men går ned til glansgrad 15 etter ca. 1 måned. Innendørs holder disse glansgradene lenge, men utendørs vil all linoljemaling matte seg relativt raskt. Mørke farger matter seg raskere enn lyse farger. Når det er gått en del år begynner malingen å kritte, d.v.s du kan få pigment på hånden når du tar på veggen. Pigmentet vil binde seg på nytt hvis du påfører et nytt strøk kokt, kaldpresset linolje.

Hvor ofte du skal male huset avhenger av beliggenhet, og hvilken vegg det er snakk om. Nord og østvegg pleier holde 2 år mer enn vest og syd vegg. En god regel er å male når det trengs, der det trengs. Jeg malte to vegger av huset mitt i fjor, da var det 12 år siden sist. Jeg skal vente 2 år til før jeg tar de to neste veggene.

Linoljemaling er laget for å males på høvlet panel, noe den egner seg utmerket til. Det betyr ikke at du ikke kan male på uhøvlet panel, men du må regne 1/3 høyere malingsforbruk på uhøvlet panel.

Hvorfor skal du velge linoljemaling ?

- Den beskytter treverket spesielt godt
- Linoljemaling er diffusjonsåpen, veggen puster
- Malingen er miljøvennlig både i produksjon og bruk
- De naturlige pigmentene gir deg tilbake de vakre originale fargene
- Malingen blir et offersjikt, malingen brukes sakte opp av vær og vind mens treverket beskyttes utmerket.
- Du slipper en voldsom skrapejobb neste gang du skal male.

En god leveregel er, mal ferdig når du først er i gang. Generelt trenger vegg malt fra før 2 strøk, umalt vegg 3 strøk maling. Når du er ferdig skal du ha oppnådd en jevn glans. Har du ikke det, kan deler av veggen trenge mer maling, f.eks dersom en vegg er spesielt utsatt for vær og vind, eller det er veldig lenge siden den ble malt sist.

Veggene skal ikke sparkles utvendig. I noen tilfeller er det likevel nødvendig å sparkle litt, benytt i så fall linoljekitt (Allbäck's linoljekitt egner seg best etter min oppfatning) eller Walle viking universalkitt til utendørs bruk.

Vinduer kittes med ekte linoljekitt før de males med linoljemaling. Allbäck's linoljekitt og Åffa glarmesterkitt er gode produsenter av ekte linoljekitt. Plastkitt og akrylmasse er fy på gamle hus.

Fargevalg : Vær stolt av den norske fargehistorien som er annerledes enn svensk, dansk og finsk fargehistorie. Velg norske originalfarger, så tar vi vare på norsk bygningskultur sammen. Hos MOLO hjelper vi deg gjerne å komme frem til originale norske farger.

Lykke til !

Vennlig hilsen

Torill Løvstad, MOLO AS